

[Chr. Christiansen.]

eller noget Transportvæsen. Jeg tror, at disse Forhold kom til at præge Højskolen, og de blev gennem Aarene en Tradition, som fulgte Højskolebevægelsen i dens Arbejde. Under Højskolens Guldalder fra 1870'erne til omkring Aarhundredskiftet var det danske Samfund inde i en stærk Udvikling. Arbejderne i By og paa Land var optaget af deres haarde Tilværelseskamp. Det gjaldt de bedste af dem. De andre var slaaet af Ligegyldighed, Sløvhed og Mindreværdsfølelse og følte sig helt staaende uden for det, der rørte sig i Samfundslivet. Dette var vel Grunden til, at Arbejderne heller ikke kom med i den rige Udvikling, som Højskolen dengang stod i Spidsen for. Bondestandens sociale og økonomiske Grundlag var under hele Højskolens Vækst og Udvikling anderledes fast og solidt end de Tilstande, der var gældende for Arbejderbefolkningen. Her tror jeg, man skal finde den afgørende Aarsag til, at Arbejderne ikke naaede at komme i Kontakt med Folkehøjskolen eller maaske rettere med Bondehøjskolen.

Først efter Aarhundredskiftet, da den danske Arbejder kom ind under fastere overenskomstnæssige Forhold og fik sin Organisationsret anerkendt og hans sociale og økonomiske Stilling derefter gradvis forbedredes, først da slog Oplysningstanken igennem, og Arbejderne søgte at finde Midler og Former for den nye Foreteelse, men længe før den Tid var der dog i Arbejderkredse Forstaaelse af Folkeoplysningens Værdi og Betydning. Lad mig her bare kort nævne, at Statsminister Niels Neergaard i sine Erindringer, som han udsendte i 1935, omtaler Starten af en Aftenskole for Arbejdere i København i December 1882, og han siger heri, at de regnede med, at der skulde komme en 400—500 Elever, og det viste sig, at der meldte sig helt op til 1 500. Han fortæller ogsaa smukt anerkendende om den Interesse, som man fra Arbejdernes Side viste denne Undervisning, og hvor svært det var at gennemføre Skolen, fordi det kostede et Kæmpearbejde at skaffe Lærere og Skolemateriel dertil.

Der har flere Gange gennem Aarene været gjort Forsøg paa at skabe en Forbindelse mellem Byernes Ungdom og Højskolerne, først ved forskellige Forsøg paa at oprette Højskoler i Hovedstaden, bl. a. Borups Højskole; senere har nogle Højskoler ude i Landet ogsaa gjort Forsøg paa dette Omraade, f. Eks. gjorde Forstander Tormod Jørgensen paa Høng Højskole i Tiden fra 1914 til

1925 et Forsøg paa at samle Land og By paa samme Skolebænk, men det slog ikke an. Ogsaa andre Højskoler har prøvet et Arbejde i denne Retning og med lige saa kummerlige Resultater.

Man kan derfor rejse Spørgsmaalet: Tør Land og By ikke mødes i et fælles Højskolearbejde? Er der maaske for lidt Rummelighed og Tolerance i Folkehøjskolen, eller har man ikke helt forstaaet at indrette sig paa at møde Bybefolkningen som Samfundslag paa dets egen Grund? Jeg tror, det er nødvendigt, hvis man for Alvor ønsker, at Folkehøjskolen skal vinde Indpas hos hele Landets Ungdom i nogenlunde samme Omfang, som den har vundet Indpas hos Gaardmandshjemmene, da at overveje, om ikke Højskolen uden at tabe sit egentlige Grundlag kunde tillempes sig, saaledes at den var i Stand til at naa frem til Byernes Ungdom, selv om denne Ungdoms menneskelige og kulturelle Anlæg er anderledes end Ungdommens ude fra Landet.

Højskolens Idé og Arbejdsmetode er efter min Anskuelse saa omfattende og almenmenneskelig, at den lader sig forme og frugtbar gøre ogsaa under nye Forhold, selv om dens Indhold maa tilpasses efter andre Tider og Vilkaar, og jeg tror, at det er muligt alligevel at fastholde Grundtanken, at alle Højskoler absolut ikke skal støbes i samme Form. Hver enkelt Højskole kan have sit Særpræg, men alligevel være en vigtig Del i Helheden.

Grundtvig talte i 1838 om Borger-skolen for den Voksne som den eneste, der kan være fælles for alle. Han føjede til: „Danske Borgere, oplyste og nyttige Borgere, kan og skal vi nemlig alle være.“ Denne Borgerskole for alle voksne Danske er endnu ikke kommet. Endnu er Grundtvigs berømte Skole i Soer ikke oprettet. Jeg spørger: Mon ikke Tiden efterhaanden er moden til denne Skole? Maaske har der i Ungdomsudvalgets Forslag om Oprettelse af Statshøjskoler, som ikke er med i det forelagte Lovforslag, ligget et Ønske om at naa frem til Skolen i Soer, det borgerlige Akademi for alle Danske, som i Dag er mindst lige saa paakrævet, som det var paa Grundtvigs Tid. Jeg rejser Spørgsmaalet, om det ikke skulde være Overvejelse værd at tage Spørgsmaalet om Skolen i Soer op til fornyet Behandling. Den Samling af dansk Ungdom, som er realiseret igennem Dansk UngdomsSamvirke, og den Samling i det kulturelle Arbejde, som har fundet Sted igennem Dansk Folkeoplysnings Samraad, opfordrer efter min Mening hertil, og der kan dertil føjes, at deri Øjeblikket netop forhandles om og ar-